

**KLINIK LABORATOR
DIAGNOSTIKADA INNOVATSION
TEXNOLOGIYALARDAN
FOYDALANISH, MUAMMOLAR VA
YECHIMLAR**
**xalqaro ilmiy-amaliy
anjuman**
18 aprel 2023 yil

O'zbekiston Respublikasi Sog'liqni saqlash vazirligi

WWW.SSV.UZ

Toshkent tibbiyot akademiyasi WWW.TMA.UZ

Sayfutdinova Z.A. Bemorni umumiy tahlil uchun balg'am yig'ishga tayyorlash	383
Sayfutdinova Z.A. Najas olish qoidalari	385
Sayfutdinova Z.A. Ichak mikroflorasini o'rganish uchun najasni yig'ish qoidalari	386
Sayfutdinova Z.A., Valijonova M.S. Toksik gepatit etiopatogenezi to'g'risidagi talqin	388
Sayfutdinova Z.A. Laborator tekshirish uchun qonni tayyorlashning umumiy qoidalari	391
Sayfutdinova Z.A. Biologik materialni transportirovka qoidalari	392
Sayfutdinova Z.A., Xidoyatova M.D. Umumiy peshob tahlili normal ko'rsatkichlari	394
Sharofova Sh.N., Kurbonova Z.Ch., Baltayeva F.G. Covid-19 bilan kasallangan bemorlarda antikoagulyasion tizim holati	396
Sharofova Sh.N., Kurbonova Z.Ch. Covid-19 bilan kasallangan bemorlarda trombofiliya genlarini tekshirishning ahamiyati	398
Sharofova Sh.N., Kurbonova Z.Ch., Baltayeva F.G. Covid-19 bilan kasallangan bemorlarda qon ivish tizimidagi o'zgarishlar	400
Shodiyeva G.E., Kurbonova Z.Ch., Nuriddinova N.F. Virus etiologiyali jigar sirrozida gipersplenizm patogenetik mexanizmi	401
Shodiyeva G.E., Kurbonova Z.Ch., Nuriddinova N.F. Virus etiologiyali jigar sirrozida trombositopeniya patogenetik aspekti	403
Shodiyeva G.E., Kurbonova Z.Ch., Nuriddinova N.F. Virus etiologiyali jigar sirrozida klinik belgilar tavsifi	405
Shodiyeva G.E., Kurbonova Z.Ch., Nuriddinova N.F. Virus etiologiyali jigar sirrozida sitopenik sindrom tavsifi	407
Shodiyeva G.E. Alt va Ast tekshiruvlarining klinik ahamiyati	409
Shokirova F.J., Suleymanova D.N. Keksa yoshdagi ayollarda B ₁₂ vitamini ko'rsatkichlarini o'rganish	411
Shoxromboyev S.A., Ishanxodjayeva G.T., Ataniyazov M.K. Qon tomir etiologiyali demensiyada kognitiv buzilishlar va ularni korreksiya qilish	412
Sobirova D.S., Rakhimbaeva G.S., Kim I.G. Modern technologies for diagnostics of structural epilepsy in cerebrovascular pathology	413
Sobirova D.S., Raximbaeva G.S., Kim I.G. Serebro-vaskulyar	

8. Kurbonova Z.Ch., Babadjanova Sh.A. Violations of coagulative hemostasis in patients with liver cirrhosis of the viral etiology. *European science review*. 2018,7-8:122-125.

9. Kurbonova Z.Ch., Madrahimov A.L., Tashboev A.S. Characteristics syndrome cytopenia in patients with liver cirrhosis of viral etiology B and C // Ёш олимплар кунлари. –2015. –В. 192-193.

10. Kurbonova Z.Ch., Sayfutdinova Z.A., Muhammadiev X.G., Xashimova G.T. Experimental substantiation of the use of hypoxia-inducible factor (HIF-1 α) for the development of toxic hepatitis // *Инновационное развитие науки и образования 2022*. Павлодар, Республика Казахстан. 2022. - С. 20-23.

11. Kurbonova Z.Ch., Tairova G.B. Cytomorphological characteristics of bone marrow in patients with liver cirrhosis. *Development and innovation*. 2023. P. 501-509

12. Nuriddinova N.F, Kurbonova Z.Ch. (2022). Prevalence Of Chronic Liver Diseases And Thrombohemorrhagic Complications (Literature Review). *European Journal of Humanities and Educational Advancements*, 3 (12), 111-114.

**VIRUS ETIOLOGIYALI JIGAR SIRROZIDA
KLINIK BELGILAR TAVSIFI
Shodiyeva G.E., Kurbonova Z.Ch., Nuriddinova N.F.
Toshkent tibbiyot akademiyasi**

Virus etiologiyali jigar sirrozining dekompensatsiya bosqichida bo'lgan bemorlarda o'rtacha darajada sitopeniya rivojlanadi. Virus aniqlanmagan jigar sirrozida anemiya, leykopeniya va trombositopeniya virusli etiologiyali jigar sirroziga qaraganda ko'proq uchraydi [1, 2].

Turli sabablarga ko'ra gematopoeitik hujayralarining miqdorining pasayishi kabi gematopoezning o'zgarishi ko'plab kasalliklarda, shu jumladan jigar kasalliklarida ham kuzatiladi [5, 7, 10]. Adabiyotga ko'ra, bemorlarning 4,5 foizida virusli gepatit dastlab gematologiya markazlarida tashxis qilinadi hamda bemorlar turli gematologik kasalliklarga shubxa bilan davolanadi [3, 8]. Tibbiy yordamga murojat qilgan bemorlarda dastlab anemiya, trombositopeniya belgilari, periferik qon tarkibidagi boshqa o'zgarishlar, qon ketish kuzatiladi va faqat keng qamrovli tekshiruvdan so'ng ularga surunkali gepatit yoki jigar sirrozi tashxisi qo'yiladi [4, 6, 9].

Tadqiqot maqsadi: virus etiologiyali jigar sirrozida klinik belgilarni o'rganish.

Materiallar va usullar. 2020-2022 yillarda virusli etiologiyali jigar sirrozi bilan kasallangan 50 ta bemor tekshirildi. 1-guruh HBV etiologiyali jigar sirrozi bilan og'rikan 18 bemordan, 2 - guruh HCV etiologiyali jigar sirrozi bilan og'rikan 17 bemordan, 3-guruh noaniq etiologiyali jigar sirrozi bilan og'rikan 15 bemordan iborat bo'ldi. Nazorat guruhi gepatit B va C markerlari aniqlanmagan, jigar patologiyasi bo'lmagan 15 ta amaliy sog'lom shaxslardan iborat bo'ldi.

Natijalar. Bemorlar tishdan qon ketishi, burundan qon ketishi, menorragiya, qizil o'ngachning varikoz tomirlaridan qon ketishi, terida ko'karishlar, zaiflik, asabiylashishning kuchayishi, ish qobiliyatining pasayishi, bosh og'rig'i, bosh aylanishi, epigastral sohada va o'ng qovurg'a ostida og'irlik hissidan shikoyat

qildilar. Anamnezda virusli gepatit, qon quyish, perenteral terapiya, stamatologda davolanish ko'rsatilgan.

Jigar sirrozi bilan kasallangan bemorlarning shikoyatlari

Shikoyatlari	Guruhlar		
	1-guruh (n=18)	2-guruh (n=17)	3-guruh (n=15)
Xolsizlik	17 (94,4%)	14 (82,3%)	12 (80%)
Tez charchash	17 (94,4%)	14 (82,3%)	12 (80%)
Bosh og`rig`i	15 (83,3%)	10 (58,8%)	7 (46,7%)
Bosh aylanishi	15 (83,3%)	10 (58,8%)	6 (40%)
Yurak urib ketishi	12 (66,7%)	10 (58,8%)	6 (40%)
Nafas qisishi	10 (55,6%)	6 (35,3%)	5 (33,3%)
Ko`rishning pasayishi	10 (55,6%)	6 (35,3%)	5 (33,3%)
Soch to`kilishi	15 (83,3%)	12 (70,6%)	10 (66,7%)
Tanadagi ko`karishlar	8 (83,3%)	5 (29,4%)	3 (20%)
Burundan qon ketish	7 (38,9%)	5 (29,4%)	4 (26,7%)
Milklerden qon ketishi	5 (27,8%)	2 (11,8%)	-
Qizilo`ngach varikoz tomirlaridan qon ketishi	4 (22,2%)	2 (11,8%)	1 (6,7%)
Tez-tez tomoq og`rig`i	8 (83,3%)	5 (29,4%)	5 (33,3%)

Jadvaldan ko`rinib turibdiki, tekshirilgan bemorlarda jigar hujayralari yetishmovchiligi, anemiya, gemorragik sindrom, immunitet tanqisligi va portal gipertenziya mavjudligi bilan bog`liq xarakterli alomatlar mavjud. Mazkur klinik belgilar HBV etiologiyali jigar sirrozida kuchliroq namoyon bo`lgan. Gepatit viruslarini aniqlanmagan jigar sirrozi bilan og`rigan 15 bemorda klinik belgilar virus etiologiyali jigar sirroziga nisbatan ancha sust bo`ldi.

Adabiyotlar.

1. Бабаджанова Ш.А. Курбонова З.Ч. Изучение агрегационной функции тромбоцитов у больных с циррозами печени вирусной этиологии // Сборник

материалов III международного молодежного научно-практического форума «Медицина будущего от разработки до внедрения». – Оренбург, 2019. - С 482.

2. Бабаджанов А.С. и др Патология коагуляционного гемостаза при циррозе печени и COVID-19 // Вестник Ташкентской медицинской академии. – 2021. - №1. – С. 15-16.

3. Воробьев П.А. Диагностика и лечение патологии гемостаза. - М.: Ньюдиамед, 2011. - 410 с.

4. Долгов В.В. Лабораторная диагностика нарушений гемостаза. - М.: Триада, 2005. - 227 с.

5. Курбонова З.Ч., Бабаджанова Ш.А. Диагностика и лечение приобретенной тромбоцитопатии: методические рекомендации. Тошкент, 2018. С. 14-15.

6. Курбонова З.Ч., Бабаджанова Ш.А. Нарушение системы гемостаза при хронических диффузных заболеваниях печени: монография. Тошкент, "Хилол нашр" босмахонаси, 2021. С. 106-108.

7. Курбонова З.Ч., Бабаджанова Ш.А. Функциональная характеристика тромбоцитов у больных циррозами печени вирусной этиологии // Российская наука в современном мире. – Москва, 2019. – С. 47-48.

8. Basili S., Raparelli V., Violi F. The coagulopathy of chronic liver disease: Is there a causal relationship with bleeding? Yes // Europ.). Intern. Med. - 2010. - Vol. 21, №2. - P. 62-64.

9. Nuriddinova N.F., Kurbonova Z.Ch. (2023). State Of Vascular-Thrombocytary Hemostasis In Chronic Liver Diseases Of Virus Etiology. *American Journal of Interdisciplinary Research and Development*, 14, 36–42. <http://ajird.journalspark.org/index.php/ajird/article/view/554>

10. Saidov A.B. et al. Jigar sirrozida COVID-19 bilan kasallanganlarda koagulyasion gemostaz ko'rsatkichlarini baxolash // Polish science journal. – 2021. – Vol.4. – P. 140-143.

**VIRUS ETIOLOGIYALI JIGAR SIRROZIDA
SITOPENIK SINDROM TAVSIFI
Shodiyeva G.E., Kurbonova Z.Ch., Nuriddinova N.F.
Toshkent tibbiyot akademiyasi**

Surunkali jigar kasalliklari muammosi hozirda tadqiqotchilar e'tiborini tortmoqda. Bu patologiyaning keng tarqalishi, og'ir, progressiv kechishi, diagnostika, davolash, oldini olish usullarining yetarli darajada samarasizligi va bemor uchun ko'pincha noqulay prognoz bilan bog'liq [9, 12].

Jigar sirrozida sitopenik sindrom rivojlanishining asosiy mexanizmi sifatida taloqda periferik qon hujayralarining ko'p parchalanishi tan olingan [1, 8]. Sitopeniya eritrosit, leykosit va trombositlar sonining kamayishi bo'lib, surunkali va o'tkir jigar yetishmovchiligida yuzaga kelishi mumkin [2, 4]. Jigar sirrozi bo'lgan bemorlarda trombositopeniyaning asosiy sababi gipersplenizm bo'lib, bunda taloqda trombositlar sekvestratsiyasining oshishi kuzatiladi [7, 10]. Bundan tashqari, organizmning intoksikatsiyasi, foliy kislotasi yetishmovchiligi tufayli trombositlar sintezining buzilishi, jigarda trombopoetin ishlab chiqarishning pasayishi, jigar kasalligida tarqalgan intravaskulyar ivish sindromi, autoantitanalar